# VZDĚLÁVACÍ PROSTŘEDÍ KNIHOVNY V PODPOŘE ROZVOJE GRAMOTNOSTÍ A KOMPETENCÍ ŽÁKŮ: EVALUAČNÍ VÝZKUM SPOLUPRÁCE UČITELŮ A UČÍCÍCH KNIHOVNÍKŮ

EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF A LIBRARY IN THE SUPPORT OF DEVELOPMENT OF LITERACIES AND COMPETENCES OF PUPILS: EVALUATION RESEARCH OF COOPERATION BETWEEN TEACHERS AND TEACHING LIBRARIANS

**Pavlína Mazáčová**

**Klíčová slova:** *evaluace, formální a neformální vzdělávání, knihovna, gramotnost, kompetence, žák, učitel, výzkum*
**Keywords:** *evaluation, formal and informal education, library, literacy, competence, pupil, teacher, research*

## Cíle v ČJ

Ve výzkumném poli českého pedagogického výzkumu zatím takřka není věnován prostor spolupráci učitelů a učících knihovníků (Peacock, 2001) na podporu učení žáků a formování jejich osobnosti pro život v učící se společnosti 21. století. Cílem příspěvku je prezentovat evaluační výzkum, který na příkladu celorepublikového projektu z OP VVV Co nebylo v učebnici reflektuje aktivity společenství praxe učitelů jakožto aktérů formálního vzdělávání a učících knihovníků jakožto aktérů neformálního vzdělávání při tvorbě, ověřování a vyhodnocení vzdělávacích programů pro žáky základních a středních škol.

## Teoretická východiska v ČJ

Prostor školní budovy už zdaleka není jediným prostředím učení a vzdělávání současných žáků. Jak ukazují tuzemské výzkumy (Rozvoj informační gramotnosti, 2018) žáci získávají poznání o světě a formují svoji osobnost také v neformálním vzdělávacím prostředí. Partnerem školy v podpoře rozvoje gramotností a kompetencí žáků by se mohla stát veřejná knihovna, jak

ukázaly výsledky prvního celostátního průzkumného šetření v ČR (Pillerová, & Mazáčová, & Richter 2019), jehož cílem bylo přinést zprávu o stavu spolupráce knihoven a škol. Šetření otevřelo řadu otázek zasahujících jednak podmínky spolupráce knihoven a škol ve vzdělávání žáků, jednak aspekty týkající se obsahu učiva, forem a metod jeho zprostředkování žákům. Průzkum ukázal jednu ze slabin vzdělávacích aktivit knihoven – absenci evaluačních nástrojů a práce knihovny s evaluací vzdělávacích aktivit. Rámec celorepublikového kvantitativního šetření se stal východiskem pro evaluační výzkumnou práci prezentovanou v tomto příspěvku.

**Metodologie v ČJ**

Výzkum byl realizován jako evaluační výzkumná studie smíšeného designu, v níž bylo shromážděno více než 600 relevantních responzí – bylo využito kvantitativních evaluačních dotazníků žáků a učitelů a individuálních kvalitativních reflektivních záznamů učících knihovníků. Sběr a zpracování dat probíhaly v průběhu roku 2019 v rámci projektu Co nebylo v učebnici po dobu pilotního a finálního ověřování 16hodinových vzdělávacích programů realizovaných v prostředí knihoven či škol.

**Závěry v ČJ**

Evaluační výzkum přinesl důležitá zjištění o významu rozvoje spolupráce aktérů formálního a neformálního vzdělávání. Sdílení zkušeností, propojování vzdělávacích prostředí při přípravě a realizaci výuky i reflektivní přístup jsou funkčními nástroji zvyšování kvality vzdělávacích programů. Knihovna jako vzdělávací prostředí umožňuje žákům zažít výuku v bezpečném, otevřeném inkluzivním prostoru, v perspektivě sociální inkluze saturuje přístup žáků k informačním zdrojům a vzdělávacím materiálům. Vzdělávání ve veřejné knihovně podporuje rozvoj gramotností a kompetencí žáků pro 21. století.

**Souhrn příspěvku v AJ**

The education environment of library and the cooperation between teachers and librarians is still on the spotlight background in Czech pedagogy research. The article presents evaluation research which reflects work of teachers' partnership on an example of nationwide project What was not in the books. The actors of formal education – teachers – and informal education – teaching librarians collaborated on creating, verifying and evaluating education programs for elementary and high school pupils. The research has brought

important discoveries concerning the role of collaboration between formal and informal education. Sharing experience, connecting the education environment for preparation and realization of teaching and reflection – those are functional tools for increasing the quality of education. The education environment of library enables pupils to experience learning in a safe, open inclusive space. Pupils' attitude to the sources of information saturates in the social inclusion.

**Bibliografie**

Pillerová, V., Mazáčová, P., & Richter, V. (2019). *Současný stav spolupráce ve vzdělávání mezi veřejnými knihovnami a školami. Výsledky celostátního průzkumu.* Praha, ©Národní knihovna České republiky [cit. 2020-10-04]. ISBN 978-80-7050-720-9. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/copy_of_ZPRAVA_PRZKUM_KOLY_2019.pdf

Rozvoj informační gramotnosti na základních a středních školách ve školním roce 2017/2018. Tematická zpráva (2018). Praha, ©2019 Česká školní inspekce [cit. 2020-10-04]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/cz/Aktuality/Tematicka-zprava-Rozvoj-informacni-gramotnosti-na

Peacock, J. (2001). Teaching Skills for Teaching Librarians: Postcards from the Edge of the Educational Paradigm. *Australian Academic & Research Libraries. 32*(1), pp. 26-42.